

L U D

ORGAN POLSKIEGO TOWARZYSTWA LUDOZNAWCZEGO
I KOMITETU NAUK ETNOLOGICZNYCH
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

TOM XC ZA ROK 2006

Pamięci Profesor Jadwigi Klimaszewskiej, badaczki etnografii Polski i Słowiańszczyzny, kierownika Katedry Etnografii Słowian Uniwersytetu Jagiellońskiego i Katedry Etnografii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, nauczycielki wielu pokoleń etnologów, honorowego członka Komitetu Nauk Etnologicznych PAN i Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, ostatniej spośród etnologów pracujących w okresie międzywojennym.

„LUD“ is regularly indexed in:

- *IBSS — International Bibliography of Social and Cultural Anthropology,*
- *IBZ — CD-ROM,*
- *Internationale Volkskundliche Bibliographie.*

L U D
ORGAN POLSKIEGO TOWARZYSTWA
LUDOZNAWCZEGO
I
KOMITETU NAUK ETNOLOGICZNYCH

ORGANE DE LA SOCIÉTÉ POLONAISE D'ETHNOLOGIE
ET DU COMITÉ DES SCIENCES ETHNOLOGIQUES

ZAŁOŻONY W ROKU

1895

PRZEZ
ANTONIEGO KALINĘ

OGÓLNEGO ZBIORU

TOM XC
ZA ROK 2006

POLSKIE TOWARZYSTWO LUDOZNAWCZE
KOMITET NAUK ETNOLOGICZNYCH POLSKIEJ AKADEMII NAUK
POZNAŃ–WARSZAWA–WROCŁAW 2006

KOMITET REDAKCYJNY

Zbigniew Jasiewicz — przewodniczący, Zygmunt Kłodnicki,
Bronisława Kopeczyńska-Jaworska, Anna Kowalska-Lewicka,
Dorota Simonides, Zofia Sokolewicz

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

Redaktor naczelny — Zbigniew Jasiewicz
Zastępca redaktora naczelnego — Jacek Bednarski
Redaktor, sekretarz redakcji — Roman Bąk

Redaktor techniczny — Justyna Nowaczyk
Projekt okładki — Ewa Wąsowska

Recenzenci tomu:

Michał Buchowski, Ryszard Kantor, Zygmunt Kłodnicki
Anna Szyfer, Ryszard Vorbrich

Tłumaczenie streszczeń:

Zbigniew Nadstoga

ISSN 0076-1435

Publikacja dofinansowana przez Ministerstwo Nauki i Informatyzacji
i wydana przy współpracy z Uniwersytetem Wrocławskim

POLSKIE TOWARZYSTWO LUDOZNAWCZE — WROCŁAW 2006
ADMINISTRACJA: 50-382 WROCŁAW, UL. SZCZYTNICKA 11,
TEL. (0-71) 321 16 10; 321 16 14
REDAKCJA: 61-809 POZNAŃ, UL. ŚW. MARCIN 78
TEL. (0-61) 829 48 17, FAX (0-61) 829 47 10
e-mail: jasezb@amu.edu.pl; jbed@amu.edu.pl

DRUK: Zakład Poligraficzno-Wydawniczy M-Druk w Wągrowcu

SPIS TREŚCI

I. STUDIA I MATERIAŁY

Jacek Sieradzan, <i>Sacrum i profanum czy sacrofanum?</i> Przemiany w rozumieniu <i>sacrum</i> we współczesnym świecie	13
Grzegorz Pełczyński, „Świadectwa”. Opowieści o własnym nawróceniu	37
Paweł Jessa, „Allah wybacza, duchy przodków nigdy”. Muzułmańskie ugrupowania religijne w Kazachstanie	53
Beata Wasilewska–Kłamka, O małej ojczyźnie Łemków	69
Tomasz Michalewski, Zabawy i zabawki trzech pokoleń.	89
Renata Hołda, „Kot po kantońsku”. O medialnych sensacjach i współczesnych formach folkloru	103
Inga Kuźma, Czym jest śródziemnomorze dla współczesnej etnologii europejskiej? Wybrane problemy.	121
Roman K. Zaczekiewicz, Nienawiść na tle etnoreligijnym a futbol w Szkocji. Przypadek Celticu Glasgow oraz Glasgow Rangers	154
Lukasz Kaczmarek, Zróżnicowanie kulturowe i zanikanie systemu kastowego wśród Fidżyjskich Hindusów.	155

II. POGLĄDY I OPINIE

Zbigniew Jasiewicz, Etnologia ukraińska: od etnologii „etnicznej” do narodowej.	169
Mikołaj Szoltysek, Antropologiczna demografia, demograficzna antropologia. W stronę hybrydalnych obszarów badawczych	177
Joanna Jessa, Poszukując wieloznaczności, czyli kilka uwag na temat powstawania znaczeń w ramach kultury konsumpcyjnej	193

III. RECENZJE I NOTY RECENZYJNE

Henryk Hoffmann, <i>Dzieje polskich badań religioznawczych 1873–1939</i> , Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2004 (<i>Leonard J. Pelka</i>).	205
Marek Szopski, <i>Komunikowanie międzykulturowe</i> , Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, S.A., Warszawa 2005 (<i>Grzegorz Odoj</i>).	209
„Studia Choreologica” t. I–VIII, 1999–2006, red. Roderyk Lange, Instytut Choreologii w Poznaniu (<i>Urszula Loba–Wilgocka</i>)	212

Мар'ян Пецюкевіч (Marian Pięciukiewicz), <i>Лісты (1956–1982) Listy</i> . Беларускае Гістарычнае Таварыства (Białoruskie Towarzystwo Historyczne), przedsłowa Галена Глагоўская (Helena Głogowska), wybór i opracowanie Галена Глагоўская, Вячаслаў Харужы (Helena Głogowska, Wiesław Choruży), Беласток (Białystok) 2005 (<i>Artur Trapszyc</i>)	218
<i>Nationalisms Across the Globe. An Overview of Nationalisms in State-endowed and Stateless Nations</i> , School of Humanities and Journalism, red. Wojciech J. Burszta, Tomasz Kamusella, Sebastian Wojciechowski, t. 1: <i>Europe</i> , Poznań 2005, ss. 502; t. 2: <i>The World</i> , Poznań 2006 (<i>Natalia Bloch, Zbigniew Jasiewicz</i>)	222
<i>Kurdish Culture and Identity</i> , ed. Philip Kreyenbroek, Christine Allison, Zed Books Ltd., London 1996 (<i>Leszek Dziegiel</i>)	229
Jadwiga Pstrusińska, <i>O tajnych językach Afganistanu i ich użytkownikach</i> , Księ- garnia Akademicka, Kraków 2004 (<i>Leszek Dziegiel</i>)	235
<i>Lemkivšina. Istoriko-etnografične doslidžennâ u 2-h tomah</i> , t. 1: <i>Material' na kul'tura</i> (red. Ū. Goško), t. 2: <i>Duhovna kul'tura</i> (red. S. Pavlúk), Інститут народознавства NAN України, L'viv 1999 (<i>Miroslaw Pecuch, Andrzej Stachowiak</i>)	237
Roman Kyrcz i w, <i>Iz folklornych rehioniv Ukrainy. Narysy j statti</i> , Nacionalna Akad- mija Nauk Ukrainy, Instytut Narodoznawstwa, Lwiv 2002 (<i>Miroslaw Pecuch</i>)	245
Czasław Piatkiewicz, <i>Reczyckaje Palessie</i> , Bielaruski Knigazbor, Mińsk 2004 (<i>Ewa Fryś-Pietraszkowa</i>)	247
Aleksander A. Miśkiewicz, Janusz Kamocki, <i>Tatarzy słowiańszczyzną obłaska- wieni</i> , UNIVERSITAS, Kraków 2004 (<i>Kamila Siudzińska</i>)	248
Marta Gołąb, <i>Jewish paper-cut / Wycinanka żydowska</i> , Hagada, Kraków 2006 (<i>Ewa Fryś-Pietraszkowa</i>)	252
Anna Szyfer, <i>Ludzie pogranicza. Kulturowe uwarunkowania osobowości</i> , Wyż- sza Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa, Poznań 2005 (<i>Agnieszka Chwieduk</i>)	253
Franklin Foer, <i>Jak futbol wyjaśnia świat, czyli nieprawdopodobna teoria globaliza- cji</i> , przeł. A. Czarnicka, Wydawnictwo Red Horse, Lublin 2006 (<i>Adam Pomie- ciński</i>)	259
<i>Konsumpcja — istotny wymiar globalizacji kulturowej</i> , red. Aldona Jawłowska, Ma- rian Kempny, Wydawnictwo IFiS PAN, Warszawa 2005 (<i>Paweł Jessa</i>)	263
<i>Anioł w literaturze i kulturze</i> , red. Jolanta Ługowska, Jacek Skawiński, Oficyna Wydawnicza ATUT, Wrocław 2004 (<i>Bartek Jastrzębski</i>)	267
Kornelia Lach, <i>Wierzenia, zwyczaje i obrzędy. Folklor pogranicza polsko-czeskie- go</i> , „Prace i Materiały Etnograficzne” t. 33, red. nauk. Teresa Smolińska, Polskie Towarzystwo Ludoznawcze, (wyd. 2) Wrocław 2004 (<i>Dorota Świtala-Trybek</i>)	270

IV. KRONIKA

Sprawozdanie z działalności Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Ludoznaw- czego w okresie wrzesień 2005 — sierpień 2006 (<i>Jerzy Adamczewski</i>)	273
82. Walne Zgromadzenie Delegatów Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, Za- mość, 24 sierpnia 2006 (<i>Jolanta Łagoda</i>)	281
Posiedzenie Komitetu Nauk Etnologicznych PAN poświęcone znaczeniu Polskie- go Towarzystwa Ludoznawczego i standardom nauczania etnologii, Warszawa, 24 listopada 2005 (<i>Katarzyna Kaniowska</i>)	284

Posiedzenie Komitetu Nauk Etnologicznych PAN zajmujące się przygotowaniem do wyborów Komitetu oraz dyskusją nad sposobami rozumienia, uprawiania i nauczania etnologii, i antropologii kulturowej w Polsce, Kraków, 9 czerwca 2006 (<i>Katarzyna Kaniowska</i>)	286
Konferencja Naukowa „Etnologia i antropologia kulturowa w Polsce. Stan i perspektywy”, Wrocław, 26–27 października 2006 (<i>Danuta Penkala–Gawęcka</i>)	288
Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Etnologia Francuska i Polska: Perspektywy kultury współczesnej”; Le Colloque International „Ethnologies française et polonaise: perspectives de l’étude des mondes contemporains”, Poznań, 3–4 października 2006 (<i>Adam Pomieciński, Agnieszka Chwieduk</i>)	297
Międzynarodowe Warsztaty Naukowe „The social dimensions of understanding illness and healing: Islamic societies from Africa to Central Asia”, 31 marca — 1 kwietnia 2006 (<i>Danuta Penkala–Gawęcka</i>)	305
Konferencja „Obrazy kultur”, Poznań, 21–22 października 2005 (<i>Regina Podskarbi</i>)	309
Konferencja „Problemy ekologii kulturowej w badaniach społeczności miejskich i podmiejskich”, Cieszyn, 19–20 października 2005 (<i>Grzegorz Odoj</i>)	311
Polacy w Teksasie. Wystawa w San Antonio (<i>Adam Bartosz</i>)	325
„Szkłane ozdoby choinkowe”. Wystawa w Muzeum Etnograficznym, Kraków, grudzień 2005 — luty 2006 (<i>Grzegorz Pyla</i>)	317
Muzeum Miejskie „Sztynarka” w Dąbrowie Górniczej. Etnografia lokalna (<i>Katarzyna Soobota</i>)	321

V. IN MEMORIAM

Marian Kempny (1954–2006) (<i>Elżbieta Tarkowska</i>)	327
Jadwiga Klimaszewska (1910–2006) (<i>Elżbieta Duszeńko–Król</i>)	331

CONTENS

I. STUDIES AND MATERIALS

Jacek S i e r a d z a n, <i>Sacrum and profanum or sacrofanum?</i> Changes in the understanding of sacrum in the modern world	13
Grzegorz P e ł c z y ń s k i, „The Testimony”. Stories on one’s own conversion	37
Paweł J e s s a, „Allah forgives, the spirits of the ancestors never forgive”. Muslim religious groups in Kazakhstan	53
Beata W a s i l e w s k a–K l a m k a, About the small motherland of the Lemkos . . .	69
Tomasz M i c h a l e w s k i, Games and toys of three generations	89
Renata H o ł d a, „A Cantonese–style cat”. About medial sensations and modern forms of folklore.	103
Inga K u ź m a, What is the Mediterranean Basin to modern European ethnology? Selected problems	121
Roman K. Z a c z k i e w i c z, Sectarianism in Scotland. Celtic Glasgow and Glasgow Rangers. Case study	139
Lukasz K a c z m a r e k, Cultural differentiation and the disappearance of the caste system among Fijian Hindi	155

II. VIEWS AND OPINIONS

Zbigniew J a s i e w i c z, Ukrainian ethnology: from „ethnic” to national ethnology . . .	169
Mikołaj S z o ł t y s e k, Anthropological demography, demographic anthropology. Towards hybrid research areas	177
Joanna J e s s a, In search of ambiguity or a few remarks on new meanings in the consumer culture	193

III. REVIEWS AND REVIEW NOTES

Henryk H o f f m a n n, Dzieje polskich badań religioznawczych 1873–1939 [The history of Polish religion studies 1873–1939], Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2004 (<i>Leonard J. Pelka</i>)	205
Marek Szopski, Komunikowanie międzykulturowe [Intercultural communication], Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne S.A., Warszawa 2005 (<i>Grzegorz Odoj</i>) . .	209
„Studia Choreologica”, vol. I–VIII, 1999–2006, ed. Roderyk Lange, Instytut Choreologii w Poznaniu (<i>Urszula Loba–Wilgocka</i>)	212

- Мар'ян Пецокевіч (Marian Pieciukiewicz), Лісты (1956–1982), Listy (1956–1982) [Letters (1956–1982)]. Беларускае Гістарычнае Таварыства (Białoruskie Towarzystwo Historyczne), przedmowa Галена Глагоўская (Helena Głogowska), wybór i opracowanie Галена Глагоўская, Вячаслаў Харужы (Helena Głogowska, Wiesław Choruży), Беласток (Białystok) 2005 (*Artur Trapszyc*) 218
- Nationalisms Across the Globe. An Overview of Nationalisms in State-endowed and Stateless Nations*, School of Humanities and Journalism, red. Wojciech J. Burszta, Tomasz Kamusella, Sebastian Wojciechowski, vol. 1: *Europe*, Poznań 2005, ss. 502; vol. 2: *The World*, Poznań 2006 (*Natalia Bloch, Zbigniew Jasiewicz*). 222
- Kurdish Culture and Identity*, ed. Philip Kreyenbroek, Christine Allison, Zed Books Ltd., London 1996 (*Leszek Dziegiel*). 229
- Jadwiga Pstrusińska, *O tajnych językach Afganistanu i ich użytkownikach*, [On the secret languages of Afghanistan and their users], Księgarnia Akademicka, Kraków 2004 (*Leszek Dziegiel*). 235
- Lemkivšina. Īstoriko-etnografične doslidžemâ u 2-h tomah*, vol. 1: *Material'na kul'tura* (ed. Ū. Goško), vol. 2: *Duhovna kul'tura* (ed. S. Pavlúk), Īnstitut narodoznavstva NAN Ukraïni, L'viv 1999 (*Miroslaw Pecuch, Andrzej Stachowiak*). 237
- Roman Kyrcziw, *Iz folklornych rehioniw Ukrainy. Narysy j statii*, Nacionalna Akadmiija Nauk Ukrainy, Instytut Narodoznavstva, Lwiv 2002 (*Miroslaw Pecuch*). 245
- Czasław Piatkiewicz, *Reczyckaje Palessie*, Bielaruski Knigazbor, Mińsk 2004 (*Ewa Fryś-Pietraszkowa*) 247
- Aleksander A. Miśkiewicz, Janusz Kamocki, *Tatarzy słowiańszczyzną oblaskawieni* [The Tartars tamed by the Slavians], UNIVERSITAS, Kraków 2004 (*Kamila Sidzińska*) 248
- Marta Gołąb, *Jewish paper-cut / Wycinanka żydowska*, Hagada, Kraków 2006 (*Ewa Fryś-Pietraszkowa*) 252
- Anna Szyfer, *Ludzie pogranicza. Kulturowe uwarunkowania osobowości* [The people of the borderland. Cultural conditions of personality], Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa, Poznań 2005 (*Agnieszka Chwieduk*). 253
- Franklin Foer, *Jak futbol wyjaśnia świat, czyli nieprawdopodobna teoria globalizacji* [How football explains the world], przeł. A. Czarnicka, Wydawnictwo Red Horse, Lublin 2006 (*Adam Pomieciński*). 259
- Konsumpcja — istotny wymiar globalizacji kulturowej* [Consumption — a significant dimension of cultural globalisation], ed. Aldona Jawłowska, Marian Kempny, Wydawnictwo IFiS PAN, Warszawa 2005 (*Joanna Jessa*). 263
- Anioł w literaturze i kulturze* [The angel in the literature and culture], red. Jolanta Ługowska, Jacek Skawiński, Oficyna Wydawnicza ATUT, Wrocław 2004 (*Bartek Jastrzębski*) 267
- Kornelia Lach, *Wierzenia, zwyczaje i obrzędy. Folklor pogranicza polsko-czeskiego* [Beliefs, customs and rituals. The folklore of the Polish-Czech borderland], „Prace i Materiały Etnograficzne” vol. 33, red. nauk. Teresa Smolińska, Polskie Towarzystwo Ludoznawcze, 2nd edition, Wrocław 2004 (*Dorota Świtala-Trybek*) 270

IV. CHRONICLE

- Report on the activity of the Main Board of the Polish Ethnological Society between September 2005 — August 2006 (*Jerzy Adamczewski*). 273

82nd General Meeting of Delegates to the Polish Ethnological Society, Zamość, 24 August 2006 (<i>Joanna Lagoda</i>)	281
Meeting of the Ethnological Sciences Committee, Polish Academy of Sciences, Warsaw, 24 November 2005 (<i>Katarzyna Kaniowska</i>)	284
Meeting of the Ethnological Sciences Committee, Polish Academy of Sciences, Cracow, 9 June 2006 (<i>Katarzyna Kaniowska</i>)	286
Conference „Ethnology and cultural anthropology in Poland. The state of the art and prospects”, Wrocław, 26–27 October 2006 (<i>Danuta Penkala–Gawęcka</i>)	288
International conference „French ethnology and Polish prospects of modern culture”; Le Colloque International „Ethnologies française et polonaise: perspectives de l’étude des mondes contemporains”, Poznań, 3–4 October 2006 (<i>Adam Pomieciński, Agnieszka Chwieduk</i>)	297
International workshop „The social dimensions of understanding illness and healing: islamic societies from Africa to Central Asia”, 31 March — 1 April 2006 (<i>Danuta Penkala–Gawęcka</i>)	305
Conference „Images of cultures”, Poznań, 21–22 October 2005 (<i>Regina Podskarbi</i>)	309
Conference „Problems of cultural ecology in the study of the municipal and suburban communities”, Cieszyn, 19–20 October 2005 (<i>Grzegorz Odoj</i>)	311
Poles in Texas. An exhibition in San Antonio (<i>Adam Bartosz</i>)	315
„Szkłane ozdoby choinkowe” [Glass Christmas ornaments]. An exhibition in the Ethnographic Museum, Cracow, December 2005 — February 2006 (<i>Grzegorz Pyla</i>)	317
„SztYGarka” Municipal Museum in Dąbrowa Górnicza. Local ethnography (<i>Katarzyna Sobota</i>) 24 listopada 2005 (<i>Katarzyna Kaniowska</i>)	321

V. IN MEMORIAM

Marian Kempny (1954–2006) (<i>Elżbieta Tarkowska</i>)	327
Jadwiga Klimaszewska (1910–2006) (<i>Elżbieta Duszeńko–Król</i>)	331

